

Kinder- en Jeugdboeken

Zondagsschoolboekjes

Recensie

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 3

126 blz.

G. K. C. O. 17 t. d. t. f 1.10. (banden 45 cent.). Een verhaal in verband met de inneming van Den Briel. Dat nu reeds een derde druk nodig is, laat zien, dat het boekje gelezen is. Joost Jacobs is de hoofdpersoon. Een echte jongen. De vorm is geheel, zooals we dien van V. d. Hulst gewoon zijn: boeiend, zonder opsmuk, en toch er zit kunst in. Prachtig wordt Joost geteekend in zijn onstuimigen, wispelturigen jongensaard. Mooi is vooral geschetst de tweestrijd, dien hij doormaakt, als hij koster Jan gewaar wordt, op zijn vlucht voor de Geuzen beklemd geraakt tusschen een paar boomen. Zijn medelijden behoudt ten slotte de overhand en hij laat den vijand ontsnappen, doch God-zelf wreekt het kwaad dat deze handlanger der inquisitie den "kettters" heeft aangedaan. Dit boekje is een gelegenheidsgeschrift, dat des niettemin hooge waarde behoudt.

Boekbeoordeling van Kinderlectuur voor de Zondagsschool door de Commissiën van "Jachin", 1927

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 3

126 blz.

Bijzonderheden: Oorspronkelijk historisch verhaal; geschikt voor jongens en meisjes van 10-14 jaar; omvang 120 bladz., met 10 ill. van J. Isings Jr.; 3e druk; prijs f 0.60 gec, geb. f 1.05. Korte inhoud: De Schrijver laat een 14-jarigen jongen zoon van een "Watergeus en timmermansknecht van Rochus Meeuwesz, de inneming en verdediging van Den Briel meemaken. Beoordeeling: Op leuke wijze vertelt de Schrijver in kernachtige, maar gekuischte jongenstaal over dit bekende feit uit onze historie. Hij doet dat zoo, dat we een goed beeld krijgen van alles, wat daar in de eerste dagen van April 1572 in en om Den Briel is geschied. Natuurlijk is van dezen schrijver geen neutrale lectuur te verwachten. Hij laat in den stouten durf der Watergeuzen en de moedige daad van Rochus Meeuwesz Gods hand zien; en hij wijst op de verreikende gevolgen, die dit feit had voor het verdrukte volk, dat weer vertrouwen in Gods leidingen en geloof in Zijn hulp had gekregen. Zulke historische lectuur hebben we noodig voor onze jongens. En dan daarbij een verteller als Van der Hulst, die dwingt tot luisteren, ook als hij spreekt van fijne, teere dingen, van diepe vroomheid en echt menschenlijke bewogenheid. Aanbevolen. G. Dick

J.Lens Bibliotheekgids voor Chr. School- en Jeugdbibliotheken, 1930

[Open Gids](#)

Auteur: W.G. van de Hulst
Titel: Er op of er onder
Druk: 4
110 blz.

jongensboek; geschikt voor een leeftijd van 12 jaar; Vaderl. geschiedenis. Korte inhoud: Dit boekje geeft ons de geschiedenis van de inneming van Den Briel, het begin van Hollands vrijheid. De familie Jacob Jacobsz. speelt er de hoofdrol in. In deze familie zien wij, wat ons volk moest lijden voor de zaak des geloofs. De vader moest vluchten doch komt later als geus terug, om dan te blijven in de bevrijde stad, waar hij de zijnen terug vindt. Algemeene op- of aanmerkingen: Een echt jongensboek, en ik geloof, dat onze jongens het gaarne zullen lezen. Conclusie: Warm aanbevolen voor Z.S.

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1933

Auteur: W.G. van de Hulst
Titel: Er op of er onder
Druk: 4
110 blz.

We verheugen ons, dat deze "historische" pennevrucht van den Heer Van de Hulst weer een nieuwe druk beleven mag. Het is toch goed, dat onze jongens - en meisjes! - nog eens inleven in die eerste jaren van de groote worsteling om geloof en vrijheid. De inneming van Den Briel, die hier geschilderd wordt, was wezenlijk een oogenblik in onze landsgeschiedenis, waarop 't gold: "er op of er onder." Van de eerste bladzijde tot de laatste zal dit boekje onze jeugd spannen. En wees niet bang, dat ze "oorlogzuchtig" zullen worden. Voor 11 jaar. Warm aanbevolen.

Boekbeoordeling in Kind en Zondag, 1933

Auteur: W.G. van de Hulst
Titel: Er op of er onder
Druk: 4
110 blz.

Een verhaal in verband met de inneming van Den Briel. Dat nu reeds een vierde druk noodig is, laat zien, dat het boekje gelezen is. Joost Jacobs is de hoofdpersoon. Een echte jongen. De vorm is geheel, zooals we dien van v. d. Hulst gewoon zijn: boeiend, zonder opsmuk, en toch .. er zit kunst in. Prachtig wordt Joost geteekend in zijn onstuimigen, wispelturigen jongenswaard. Mooi is vooral geschetst de tweestrijd, dien hij doormaakt, als hij koster Jan gewaar wordt, op zijn vlucht voor de Geuzen beklemd geraakt tusschen een paar boomen. Zijn medelijden behoudt ten slotte de overhand en hij laat den vijand ontsnappen, doch Godzelf wreekt het kwaad, dat deze handlanger der inquisitie den "kettters" heeft aangedaan. Dit boekje is een gelegenheidsgeschrift, dat desniettemin hooge waarde behoudt.

Boekbeoordeling van Kinderlectuur voor de Zondagsschool door de Commissiën van "Jachin", 1933

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 5

110 blz.

jongensboek, geschikt voor een leeftijd van 12 jaar; Vaderlandsche geschiedenis. Korte inhoud: Dit boekje geeft ons de geschiedenis van de inneming van Den Briel, het begin van Hollands vrijheid. De familie Jacob Jacobsz. speelt er de hoofdrol in. In deze familie zien wij, wat ons volk moest lijden voor de zaak des geloofs. De vader moest vluchten, doch komt later als geus terug, om dan te blijven in de bevrijde stad, waar hij de zijnen terugvindt. Algemeene op- of aanmerkingen: Een echt jongensboek, en ik geloof, dat onze jongens het gaarne zullen lezen. Conclusie: Warm aanbevolen voor Z.S.

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1935

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 5

110 blz.

G. K. C. O. 18 t. d. t. 40 cent. Een verhaal in verband met de inneming van Den Briel. Dat nu reeds een vijfde druk noodig is, laat zien, dat het boekje gelezen is. Joost Jacobs is de hoofdpersoon. Een echte jongen. De vorm is geheel, zooals wij dien van v. d. Hulst gewoon zijn: boeiend, zonder opsmuk, en toch er zit kunst in. Prachtig wordt Joost geteekend in zijn onstuimigen, wispelturigen jongensard. Mooi is vooral geschetst de tweestrijd, dien hij doormaakt, als hij koster Jan gewaar wordt, op zijn vlucht voor de Geuzen beklemd graakt tusschen een paar boomen. Zijn medelijden behoud tenslotte de overhand en hij laat den vijand ontsnappen, doch God zelf wreekt het kwaad, dat deze handlanger der inquisitie den "kettters" heeft aangedaan. Dit boekje is een gelegenheidsgeschrift, dat desniettemin hooge waarde behoudt.

Boekbeoordeling van Kinderlectuur voor de Zondagsschool door de Commissiën van "Jachin", 1935

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 5

110 blz.

Van dit boekje, een historisch verhaal, dat in verband staat met de inneming van den Briel. verscheen de 5e druk. Dit zegt genoeg.

Boekbeoordeling in Kind en Zondag, 1937

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 6

111 blz.

G.K.C.O. (Cartonnen band). 18 t.d.t. Een verhaal in verband met de inneming van Den Briel. Dat nu reeds een zesde druk noodig is, laat zien, dat het boek gelezen is. Joost Jacobs is de hoofdpersoon. Een echte jongen. De vorm is geheel, zooals we dien van v. d. Hulst gewoon zijn: boeiend, zonder opsmuk, en toch er zit kunst in. Prachtig wordt Joost geteekend in zijn onstuimigen, wispelturigen jongenswaard. Mooi is vooral geschetst de tweestrijd, dien hij doormaakt, als hij koster Jan gewaar wordt, op zijn vlucht voor de Geuzen beklemd geraakt tusschen een paar boomen. Zijn medelijden behoudt ten slotte de overhand en hij laat den vijand ontsnappen, doch Godzelf wreekt het kwaad, dat deze handlanger der inquisitie den "kettters" heeft aangedaan. Dit boekje is een gelegenheidsgeschrift, dat desniettemin hooge waarde behoudt.

Boekbeoordeling van Kinderlectuur voor de Zondagsschool door de Commissiën van "Jachin", 1937

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 6

111 blz.

jongensboek; geschikt voor een leeftijd van $\tilde{A}, \hat{A} \pm 11-14$ jaar; Vaderlandsche geschiedenis. Korte inhoud: Dit boekje behandelt de geschiedenis van de inneming van Den Briel. De familie Jacob Jacobz en dan nog wel voornamelijk de zoon Joost speelt er de hoofdrol in. Hier wordt weder de geloofsstrijd onzer vaderen op duidelijke wijze geteekend. Joost wil nog wel eens een jongensstreek uithalen, maar hij kent ook de ernstige oogenblikken in zijn jonge leven. Hij leert zelfs den verrader van z'n vader en moeder te vergeven en goeddoen. De Geuzen komen, de stad wordt bevrijd en de vader van Joost komt met de Geuzen mee en kan voortaan weer als eerzaam burger in Den Briel leven. Algemeene op- of aanmerkingen: De strekking van dit boek is in orde, zoowel opvoedkundig als godsdienstig. De taal en het uiterlijk zijn uitstekend verzorgd. De jongens zullen het zeker een fijn boek vinden. De kerstboom wordt verheerlijkt. Conclusie: Warm aanbevolen voor Z.S.

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1937

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 7

110 blz.

jongens- en meisjesboek; geschikt voor een leeftijd van $\tilde{A}, \hat{A} \pm 10-15$ jaar; vaderlandsche

geschiedenis. Korte inhoud: Het verhaal speelt in 1572, toen de Geuzen den Briel innamen. We leven echt mee, doordat Joost, de zoon van een geus, die op de Geuzenvloot is, in 't verhaal de hoofdpersoon is. Behalve warme liefde voor de bevrijding van vaderland en Kerk, spreekt uit dit boekje ook vergevingsgezindheid voor oude vijanden, wanneer Joost den valschen koster toch nog helpt ontkomen en hem zijn leven redt. Algemeene op- of aanmerkingen: Kan niet genoeg worden uitgedeeld. In dit soort boeken is van de Hulst op z'n best. Godsdienstig, litterair en paedagogisch. 't Geeft liefde voor den geloofsstrijd van ons land en doet daardoor de tegenstelling uitkomen met onzen oppervlakkigen, geestloozen tijd. Conclusie: Warm aanbevolen.

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1939

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 8

94 blz.

prijs f 1,10; gecartonneerd; geïll.; jongens- en meisjesboek, leeftijd 12-14 j. Inhoud: Joost Jacobsz is met Moeder en zusje in Den Briel achtergebleven, toen z'n vader voor de inquisitie moest vluchten. Als de Geuzen in 1572 de stad innemen, is Jacobsz er ook bij. Als de Spanjaarden de stad willen heroveren, gaat het er op of er onder. Rochus Meeuwsz redt met Gods hulp de stad. Strekking: Algemene strekking. Een historisch gegeven op de keurige wijze van v. d. Hulst bewerkt. Conclusie: Een goed boek, dat onze jongens vooral zal boeien. Eindoordeel: warm aanbevolen.

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1950

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 9

91 blz.

prijs gecartonneerd 1,20; jongensboek. Inhoud: Joost Jacobsz is een echte geuzenjongen uit de tijd, dat Den Briel werd ingenomen. Zijn vader, vroeger koster van de Sinte Catharijne, is op de geuzenvloot. Hij keert met de inname terug. Ook Coppelstock en Rochus Meeuwsz worden niet vergeten. Strekking: Dit verhaal geeft een klare indruk van de gevaren, waarin de aanhangers van het protestantisme leefden. Het gaat echter niet om die gevaren, maar om Gods wonderlijke leidingen in het leven van enkelingen en volk. Conclusie: Een spannend boek voor onze jongens. Ze kunnen er wat goeds uit meenemen, nl. dat wij de vrijheid des geloofs hebben te waarderen en daarom de Heere reeds vroeg hebben te zoeken. Eindoordeel: warm aanbevolen.

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1955

Auteur: W.G. van de Hulst

Titel: Er op of er onder

Druk: 10
107 blz.

prijs gecartonneerd f 1,35; jongensboek, leeftijd 10-14 jaar. Inhoud: Joost, een jongen van 14 jaar, maakt de inneming van Den Briel mee. Vader was gevlucht voor de Inquisitie en keert op de vloot der Watergeuzen in zijn gezin terug. Joost redt koster Jan uit de handen van wraakgierige Geuzen, maar God straft de verrader. Als de Spekken onder Bossu de stad veroveren willen, hakt Joost z'n baas, Rochus Meeuwsz., de sluisdeur stuk. Brielle blijft voor Oranje bewaard. Strekking: Een beroemd stukje Vad. Gesch., levend gemaakt door het verhaal van Joost en z'n baas en de valse koster Jan. "Hebt uw vijanden lief", leert Joost in praktijk brengen, al voelt hij zich beschaamd tegenover de barse Geuzen. Godsvertrouwen in de bangste tijd. Gebruik van Heer (een enkele keer). Conclusie: Een boeiend boek, dat onze jongens zullen verslinden. Eendoordeel: warm aanbevolen.

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1959

Auteur: W.G. van de Hulst
Titel: Er op of er onder
Druk: 12
105 blz.

gebonden, geïllustreerd met 10 zwart-wit tekeningen (van Isings), geschikt voor jongens (en meisjes) vanaf 10 jaar. Prijs f 11,25. Inhoud: Joost Jacobse woont in Den Briel, in de tijd van de tachtigjarige oorlog. Op een donkere avond jagen hij en zijn vrienden de (roomse) koster Jan Krelisz de stuipen op het lijf. Krelisz is een echte ketterjager, die door Van de Hulst getekend wordt als iemand met een slecht geweten. De vorige koster was de vader van Joost, die door toedoen van Krelisz hals-over-kop moest vluchten om niet door de Inquisitie gevangen genomen te worden. Op een dag komen de watergeuzen en nemen Den Briel in. De vader van Joost was met de vloot van de watergeuzen meegegaan om hen te helpen. 's Avonds kwam hij thuis, tot grote vreugde van zijn gezin. De watergeuzen proberen Jan Krelisz te pakken, maar hij vlucht. Als Joost hem ziet, holt hij hem achterna. Als de man dan valt en klem zit tussen twee boomstammen, kan Joost het toch niet over zijn hart verkrijgen hem in handen van de geuzen te spelen en hij laat hem ontsnappen. God zal Krelisz zelf straffen: hij verdrinkt. Intussen wordt de stad versterkt. Als de Spanjaarden komen, lukt het tenslotte niet Den Briel te heroveren: de stad is vrij en zal vrij blijven! Conclusie: Dit boek zal jongens waarschijnlijk meer aanspreken dan meisjes. Bovendien nog alleen degenen die van geschiedenis houden en er wat van weten of willen weten. Van de Hulst staat garant voor een boeiende vertelling. Het viel me eigenlijk op, hoe sterk de schrijver de geestelijke kant van de zaak benadrukt: God nam het voor ons land op, een visie die bepaald geen gemeengoed meer is. Maar ook op andere plaatsen kom je deze godsdienstige benadering tegen. Een typisch Van de Hulst-gedeelte is hoofdstuk 3: "Als de stilte gekomen is", met zijn meditatieve inhoud. Moeders antwoord op de vraag van Anneke, het zusje van Joost, over haar overleden grootmoeder (blz. 80-81) is op zichzelf acceptabel. Maar zou Anneke zich dan niet afvragen wat het verschil dan is tussen haar ouders en haar oma? Het boek bevat een aantal verhelderende voetnoten, waarin moeilijke termen en begrippen worden verduidelijkt. Ik denk dat er meer begrippen uitgelegd hadden moeten worden.

Ik miste de uitleg van het begrip "taveerne" (blz. 8), "tondeldoos" (blz. 13), "inquisitie" (bijv. noot blz. 68, blz. 75) en daarvan afgeleide woorden, enz. De titel bestaat uit vijf woorden. Dat moeten er drie zijn: "Erop of eronder". Ik denk dat onze jongens het boek met plezier zullen lezen, al zullen ze een enkele passage mogelijk wat "zoetig" vinden. Zo hier en daar gaat toch de "leeftijd" van het boek (71 jaar oud) een rol spelen. Eindoordeel: (warm) aanbevolen. C. de Pater en Pleunine de Pater

Boekbeoordeling van de Ned. Hervormde Zondagsscholenbond op Geref. Grondslag, 1993
